

OPINIE

KOMITET REGIONÓW

116. SESJA PLENARNA W DNIACH 10–11 LUTEGO 2016 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Turystyka przyjazna dla osób starszych

(2016/C 120/03)

Sprawozdawca: Annemiek JETTEN (NL/PES), burmistrz Sluis

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Podkreśla potrzebę wyodrębnienia różnych grup w społeczności osób starszych oraz określenia ich decyzji rynkowych i potrzeb, aby opracować odpowiednie plany biznesowe zapewniające optymalny rozwój w UE turystyki osób starszych, obejmującej ofertę skierowaną zarówno do grup, jak i do osób indywidualnych. Zwraca również uwagę, że należy dostrzec różne bariery, na które mogą trafić starsi turyści (język, dostęp do informacji, sprawy organizacyjne, dyskryminacja ze względu na wiek, dostępność opieki zdrowotnej i pierwszej pomocy, ubezpieczenie na czas podróży itd.) oraz na potrzebę zaproponowania sposobów i środków przezwyciężenia tych barier.
2. Podkreśla duże znaczenie ustalenia w przyszłości jednolitego wieku i posługiwania się jednolitą definicją na określenie turystyki osób starszych, co ma ułatwiać przeprowadzanie monitoringu i porównywalnych badań w celu **optymalnego wykorzystania** potencjału tego rozwijającego się segmentu rynku.
3. Zwraca uwagę, że niezbędny jest rynek początkowy na wielką skalę, stanowiący punkt wyjścia (rozwoju) **szerokopasmowego internetu** w całej Europie, tak aby stworzyć zainteresowanym regionom wszelkie możliwości rozwinięcia i **wykorzystania** strategicznej i trwałej przewagi konkurencyjnej (w zakresie działalności turystycznej). Może to być **korzystne** przede wszystkim dla małych i średnich przedsiębiorstw turystycznych.
4. Zwraca się do Komisji, aby przyznała turystyce osób starszych ważne miejsce w ramach **Europejskiej agendy cyfrowej** jako narzędziu zmniejszania przepaści cyfrowej.
5. Wyraża przekonanie, że **prowadzenie polityki na rzecz turystyki przyjaznej dla osób starszych wymaga zintegrowanego podejścia**. Oznacza to przede wszystkim, że władze lokalne i regionalne powinny wziąć pod uwagę **podejście międzysektorowe**, angażujące różnego rodzaju organizacje aktywne w obszarze opieki zdrowotnej, transportu czy zajmujące się fizycznym dostępem do usług.
6. Uznaje za ważne stworzenie **europejskiej bazy danych** dotyczących grupy zamożnych, w znacznej mierze samodzielnych ludzi starszych. W ramach tego systemu mogą być przeprowadzane różnego rodzaju analizy i tworzone wskaźniki, dające jednoznaczną odpowiedź na pytanie o wpływ rosnącej grupy starszych konsumentów na oferty przedsiębiorstw turystycznych w odniesieniu do: ośrodków turystycznych, przewoźników, atrakcji turystycznych, warunków pobytowych, bazy handlowo-usługowej, źródeł informacji turystycznej i innych mediów, które dostarczają turystom informacji i wiedzy w dużym stopniu przyczyniających się do wzbogacenia osobistych doświadczeń. W sytuacji szybkiego wzrostu sektora usług turystycznych dla ludzi starszych taka baza danych nabierze z czasem coraz większego znaczenia.

7. Wskazuje na cele polityki UE dotyczącej turystyki z 2010 r.⁽¹⁾, polegające na tym, by wspierać rozwój „zrównoważonej, odpowiedzialnej, spójnej turystyki wysokiej jakości” oraz powiązane z tym zatrudnienie i rozwój społeczny.

8. Wzywa Komisję Europejską do szerszego uwzględnienia rozwoju turystyki w europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI) po dokonaniu oceny potrzeb władz lokalnych i regionalnych. Komisja może ponadto zapewnić wsparcie finansowe poprzez kontynuację programu „Calypso”, zwrócenie szczególnej uwagi na przedsiębiorstwa turystyczne w ramach funduszu COSME oraz poprzez wdrożenie funduszu Erasmus+ przeznaczonego dla osób starszych. Biorąc pod uwagę potencjalny wzrost liczby miejsc pracy, które oferuje sektor, uwzględnienie wspierania turystyki m.in. w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw powinno być jednym z priorytetów wieloletnich ram na okres po 2021 r.

9. Podkreśla, że dostępność ma kluczowe znaczenie dla sprawnego prowadzenia jakiegokolwiek działalności turystycznej, zwłaszcza w odniesieniu do osób starszych, gdyż dostęp do atrakcyjnych obiektów i miejsc turystycznych (hotele, spa itp.) za pomocą zrównoważonego, wygodnego i przystępnego cenowo transportu dostosowanego do potrzeb różnych grup wiekowych stanowi warunek wstępny, by osoby te w ogóle zdecydowały się podróżować. Byłoby zatem wskazane, aby zaangażować operatorów transportu pasażerskiego, takich jak linie lotnicze, przedsiębiorstwa żeglugowe, przewoźników autobusowych i kolejowych oraz operatorów rejsów wycieczkowych, we wzajemną współpracę w celu zapewnienia intermodalności pomiędzy różnymi środkami transportu, tak by osoby starsze mogły łatwo i wygodnie docierać do celów podróży turystycznych, w tym do regionów najbardziej oddalonych.

10. Popiera w tym względzie sugestię intergrupy Parlamentu Europejskiego ds. rozwoju europejskiej turystyki, aby 2018 r. ogłosić **Europejskim Rokiem Turystyki**. Przy tej okazji należałoby zwrócić szczególną uwagę na udogodnienia dla ludzi starszych oraz propagowanie turystyki poza sezonem szczytowym.

11. Podkreśla, że sektor turystyczny dzięki wpływowi finansowemu i możliwościom tworzenia miejsc pracy ma kluczowe znaczenie dla wielu regionów europejskich, a w niektórych przypadkach jest nawet niezbędnym czynnikiem tworzenia i utrzymywania przewagi konkurencyjnej. Turystyka oferuje wyraźny potencjał wzrostu i w mniej lub bardziej bezpośredni sposób jest powiązana z niektórymi sektorami gospodarczymi, społecznymi i kulturalnymi. Jest też siłą napędową, która pozwala w spójny, strategiczny i zrównoważony sposób rozwijać i zwiększać konkurencyjność regionów. W tym względzie kluczową rolę do odegrania mają władze lokalne i regionalne. Jest zatem również niezmiernie ważne, aby optymalnie wykorzystywać ich wiedzę i doświadczenia, wspierając na poziomie europejskim współpracę lokalną i regionalną.

12. Przypomina, że ludzie starsi wnoszą spory wkład w rozwój sektora turystycznego w Europie i stanowią ogromny potencjał dla tej części rynku. Należy tu zwrócić uwagę na fakt, że siła nabywczą Europejczyków w wieku ponad 65 lat przekracza 3 000 mld EUR, a liczba osób z ograniczeniami związanymi z wiekiem wzrosła z 68 mln w 2005 r. do 84 mln w 2020 r. Obecnie ponad 128 mln obywateli Unii Europejskiej jest w wieku pomiędzy 55 a 80 lat. Stanowi to około 25 % całej populacji UE. Jednocześnie 41 % obywateli z 28 państw członkowskich nigdy nie wyjechało za granicę, a 7 na 10 osób starszych odbywa podróże wyłącznie w swoim kraju.

13. Uznaje, że ewolucja demograficzna ma istotne następstwa dla popytu na usługi turystyczne, a w związku z tym dla rynku pracy. Sektor turystyczny dowiódł już, że jest odporny na zewnętrzne wstrząsy i kryzysy w większym stopniu, niż oczekiwano. Przy obecnym modelu gospodarczym wydatki na rekreację i turystykę pozostają na wysokim poziomie. Turystyka jest dziedziną wymagającą dużego nakładu pracy, wnoszącą ważny wkład w rozwój społeczny i w tworzenie miejsc pracy, w związku z czym należy jej poświęcić więcej uwagi w przyszłych ramach wieloletnich.

14. Zwraca uwagę na fakt, że sektor turystyczny staje obecnie przed licznymi wyzwaniami, takimi jak: a) zmiany demograficzne, b) technologia cyfrowa i c) dywersyfikacja oferty turystycznej. W wyniku globalnej konkurencji rezygnuje się z tradycyjnych strategii marketingowych, zastępując je takimi, które dzięki elastyczności zapewniają większą dostępność do usług turystycznych.

15. Wyraża przekonanie, że jeśli chodzi o rozwój turystyki przyjaznej dla osób starszych, zasadnicze znaczenie mają wysoka jakość, zrównoważoność, ciągła innowacyjność i wykwalifikowany personel.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:52010DC0352>.

16. W związku z tym proponuje, aby w ramach regionalnych programów operacyjnych określić znaczenie wyzwań demograficznych na poziomie krajowym i regionalnym. Programy te koncentrują się m.in. na konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, zatrudnieniu i rynku pracy oraz integracji społecznej. Taka analiza jest ważna w kontekście walki z bezrobociem sezonowym i efektem dźwigni w zatrudnieniu w sektorze turystycznym.

17. Zauważa, że w celu przedłużenia lokalnego i regionalnego sezonu turystycznego decydenci polityczni powinni zwracać uwagę nie tylko na konkretne grupy wiekowe, ale również dodatkowo w ramach tych grup na określone grupy motywowane wspólnymi zainteresowaniami, takimi jak dziedzictwo kulturowe, historia, edukacja, religia, sport i rekreacja.

18. Zauważa, że turystyka zdrowotna stanowi coraz ważniejszy element unijnego sektora turystyki i że wspierać należy oba jego wymiary (opiekę medyczną i turystykę uzdrowiskową). Konieczne jest, zwłaszcza z perspektywy regionalnej, promowanie konkurencyjności i przekształcanie europejskich celów podróży w modelowe ośrodki opieki zdrowotnej proponujące ofertę o wysokiej wartości dodanej. Turystyka zdrowotna staje się segmentem rynku o najwyższym wzroście w branży turystycznej, zwłaszcza wśród osób starszych, dla których opieka zdrowotna jest jedną z głównych motywacji do podróży.

19. Wyraża przekonanie, że ulepszenie technologii cyfrowej w celu szybszego dostępu do technologii ICT służy wielu celom, m.in. turystyce przyjaznej dla osób starszych, i może zostać powiązane z głównymi priorytetami polityki UE. Ułatwienie dostępu do infrastruktury technologicznej znacznie przyczyni się do wykorzystania dostępnej siły nabywczej, która obecnie zależna jest w zdecydowanej większości od osób powyżej 50. roku życia (potencjał ekonomiczny tzw. srebrnej gospodarki).

20. Zwraca uwagę na istotne znaczenie turystyki gastronomicznej dla tworzenia trwałych miejsc pracy, regionalnego wzrostu gospodarczego i spójności, jako że turyści przeznaczają ponad jedną trzecią swoich wydatków na żywność.

21. Zaleca, aby władze regionalne i lokalne w ramach programów operacyjnych poświęciły uwagę następującym działaniom: wzmocnieniu partycypacji, stymulowaniu partnerstw publiczno-prywatnych, tworzeniu sieci, propagowaniu i rozwojowi turystyki przyjaznej dla osób starszych. Ważnym elementem polityki władz na poziomie regionalnym i lokalnym powinny być zatem także działania komunikacyjne na rzecz uświadamiania potencjału rynkowego turystyki przyjaznej dla osób starszych.

22. Zauważa, że rynek usług turystycznych dla osób starszych nie jest jednolity. Wręcz przeciwnie, seniorzy tworzą heterogeniczną grupę jednostek, mających różne potrzeby, motywacje i oczekiwania. Istnieje ryzyko, że ludzie starsi popadają będą w stan społecznej izolacji; turystyka oferuje szansę nawiązania nowych kontaktów społecznych. Badania wykazują, że seniorzy uprawiający turystykę mają nie tylko lepszy stan zdrowia, i tym samym są mniej zależni od usług opiekuńczych, ale również aktywnie wybierają cele podróży, by korzystać z wysokiej jakości opieki zdrowotnej i innych usług pielęgnacyjnych.

23. Zaleca utrzymanie powiązania z europejskim partnerstwem innowacyjnym w zakresie aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu, w celu promowania mobilności, bezpieczeństwa, dostępu do przestrzeni publicznej oraz wspierania opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

24. Przypomina instytucjom Unii Europejskiej i państwom członkowskim o ważnej roli władz lokalnych i regionalnych w koordynacji polityki sektorowej, np. w dziedzinie transportu, opieki, miejskiego planowania przestrzennego i rozwoju obszarów wiejskich. Sektory te z kolei mają bezpośredni i pośredni wpływ na sektor turystyki lokalnej, na który składają się małe i średnie przedsiębiorstwa rodzinne.

25. Zgadza się z poglądem, że władze lokalne powinny wykorzystywać możliwości, jakie turystyka oferuje pod względem rozwoju inteligentnych miast, oraz że należy opierać się na indywidualnych kompetencjach małych i średnich przedsiębiorstw i je wspierać. Różnorodne działania w ramach takiego wsparcia mogłyby służyć podnoszeniu świadomości. Mowa tu o budowaniu potencjału służącego informowaniu firm o możliwościach finansowania; o koordynowaniu partnerstw dotyczących projektów europejskich przy pomocy na przykład programów twinningowych oraz tworzeniu spółek *joint venture* wykorzystujących sprawdzone rozwiązania lokalne i regionalne w dziedzinie łatwiejszego dostępu do informacji, sieci transportowej i usług transportowych dopasowanych do potrzeb odbiorcy bez względu na wiek.

26. Wzywa podmioty kształtujące politykę do zapewnienia warunków koniecznych do tego, by umożliwić sektorowi turystycznemu:

— stworzenie przystępnej cenowo i zarazem szerokiej oferty turystycznej,

- zbieranie dobrych praktyk wypracowanych przez organizacje seniorów i ich rozpowszechnienie, np. poprzez wdrożenie programów wymiany dla osób starszych,
- wprowadzenie przystępnych cenowo usług turystycznych dla osób starszych,
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw sektora turystycznego w łączeniu i sprzedaży ofert turystycznych z ich regionu,
- stymulowanie ułatwiania seniorom podróży transgranicznych,
- przestrzeganie zasady pomocniczości zgodnie z art. 195 TFUE, który stanowi, że w dziedzinie turystyki UE ma tylko kompetencje uzupełniające.

27. Zauważa, że systemy rezerwacji, media społecznościowe i wirtualne platformy handlowe to tylko niektóre z wielu przykładów aplikacji oferujących usługi turystyczne w internecie. Władze lokalne mogą zdecydować się na wdrożenie nowoczesnych technologii komunikacyjnych, np. w formie wyszukiwarek, które zapewnią użytkownikowi przejrzystość, tak że osoba starsza będzie w stanie przy ich pomocy określić stosunek jakości produktu do ceny. Jednak nie wszystkie osoby starsze są zaznajomione z systemami rezerwacji on-line czy stronami internetowymi oceniającymi usługi. Ze względu na przepaść cyfrową sięgają one czasem w większym stopniu po tradycyjne metody rezerwacji i bardziej cenią sobie osobisty kontakt, m.in. z agencjami turystycznymi. By umożliwić starszym pokoleniom korzystanie z narzędzi cyfrowych, władze lokalne i regionalne mogą na przykład oferować odpowiednie kursy dla osób starszych.

28. Jest zdania, że wszelkie formy kontaktu „pomagają ludziom starszym w zdrowy, samodzielny i aktywny sposób uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym”. Może to zostać osiągnięte poprzez wspieranie sieci kontaktów i uczestnictwa zainteresowanych podmiotów (np. centrów i instytucji badawczych, prywatnych firm sektora IT, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, społeczności lokalnej) w tworzeniu i rozwoju interfejsów technologicznych oraz realizowaniu uniwersalnych projektów na rzecz społeczności przyjaznych osobom starszym.

29. Rozumie, że następstwa interakcji cyfrowych między zainteresowanymi podmiotami znacząco ewoluują w czasie, i podkreśla znaczenie utworzenia europejskiej bazy danych. W celu umożliwienia jak najbardziej efektywnego wykorzystania istniejących narzędzi Wirtualne Centrum Monitorowania Turystyki (Virtual Tourism Observatory – VTO) mogłoby prowadzić bazę danych dotyczących turystyki osób starszych, przy czym należałoby określić, kto zajmąby się wdrożeniem takiego projektu i zbieraniem danych potrzebnych do opracowywania wskaźników.

30. Podkreśla, że astronomiczne koszty opieki medycznej spowodowały, że zwraca się większą uwagę na kwestię starzenia się i na tworzenie **partnerstw międzysektorowych**. Dla przykładu, na rozwój turystyki przyjaznej dla osób starszych pozytywny wpływ mógłby mieć program działań w obszarze e-zdrowia. Starsi turyści często wskazują zdrowie jako drugi powód, który nie pozwala im podróżować. Gdyby osoby starsze uzyskały (elektroniczny) dostęp do wysokiej jakości usług medycznych poza miejscem zamieszkania, mogłoby to zmniejszyć bądź całkiem wyeliminować ich obawy. Być może podejmowałyby one dzięki temu śmielsze inicjatywy w swoim czasie wolnym. Podróże do krajów o łagodniejszym klimacie i otwarcie się na nowe doświadczenia mogą zarazem pomóc przełamać codzienną rutynę, a także pozytywnie wpłynąć na stan zdrowia.

31. Podkreśla istotne znaczenie dyrektywy w sprawie transgranicznej opieki zdrowotnej i wnosi, by władze regionalne i krajowe poprawiły dostęp do informacji na temat usług opieki zdrowotnej za granicą dla osób starszych, tak aby mogły one podejmować świadome decyzje w kwestii metod leczenia i procedur dotyczących opieki i mogły podróżować po UE, nie martwiąc się o swoje zdrowie.

32. Zaleca poprawę mobilności oraz dostępności przestrzeni publicznej dla wszystkich niezależnie od wieku, a także wdrożenie inicjatyw mających na celu poprawę bezpieczeństwa. Bardzo ważne jest ściśle powiązanie turystyki dla osób starszych z europejskim partnerstwem innowacyjnym w zakresie aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu.

33. Jest zwolennikiem idei utworzenia Europejskiego Porozumienia Burmistrzów w zakresie zmian demograficznych i opowiada się za uznaniem turystyki za ważną dziedzinę polityki, która może przyczynić się do stymulowania innowacyjności, zdrowego i aktywnego stylu życia oraz wspierać solidarność pomiędzy generacjami.

Bruksela, dnia 10 lutego 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
Markku MARKKULA